

บทความวิชาการ

การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กจากการทำนิติกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562

นิตินันท์ เลหาะพรสวรรค์¹

Received 1 September 2023

Revises 22 December 2023

Accepted 25 December 2023

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ต้องการนำเสนอเรื่องการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กและเยาวชน พิจารณาจากพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ในเรื่องการให้ความยินยอมของผู้เยาว์ที่มีการนำเรื่องความสามารถในการทำนิติกรรมของผู้เยาว์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ วิเคราะห์ในบริบทของสังคมดิจิทัลปัจจุบันที่สื่ออิเล็กทรอนิกส์มีบทบาทอย่างมากต่อพฤติกรรมและการตัดสินใจของเด็ก ที่จะให้ความยินยอมในการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของตน และพฤติกรรมของผู้ปกครองที่อาจเป็นผู้เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กเองโดยไม่ได้มีเจตนาสร้างความเสียหาย แต่อาจเป็นเพราะความไม่ตระหนักรู้ถึงความสำคัญของข้อมูลส่วนบุคคลอย่างเพียงพอ จึงทำให้การส่งต่อ หรือเผยแพร่ข้อมูลของเด็กบนสังคมออนไลน์จะนำมาซึ่งภัยคุกคามแก่เด็กได้ การสร้างความตระหนักรู้ในเรื่องข้อมูลส่วนบุคคลเด็กจึงมีความสำคัญ

¹ นักวิชาการอิสระ

ทั้งในการให้ความรู้แก่เด็กเอง รวมถึงผู้ปกครองและครู เพื่อให้เกิดประสิทธิผล
สูงสุดในการคุ้มครองข้อมูลของเด็กและเยาวชน

คำสำคัญ: ข้อมูลส่วนบุคคลของเด็ก, สื่ออิเล็กทรอนิกส์, การให้ความยินยอม
ของผู้เยาว์, คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

Protection of Children's Personal Data on Electronic Media according to Personal Data Protection Act 2019

Nitinun Laohapornsvan²

Abstract

This study focuses on the protection of children's personal data considering the Personal Data Protection Act 2019, regarding the consent of minors with the issue of the minor's ability to perform legal acts according to the Civil and Commercial Act. Analyzing in current digital social context which electronic media has a significant impact on children's behavior and decision making about the personal data consent in collecting and further processing. Also, the parents' behavior which may reveal children's personal data themselves by sharenting with no awareness of the threat. Therefore, raising awareness of children's personal data is important. Educating the right information is not only for the children but also for parents and teachers to achieve the maximum effectiveness in protecting children's data.

Keyword: children's personal data, electronic media, minor's consent, personal data protection

² Independent Scholar

บทนำ

ปัจจุบันสื่ออิเล็กทรอนิกส์มีบทบาทเพิ่มมากขึ้นโดยมีความเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันในหลายด้าน ทั้งในเรื่องของการค้นหาข้อมูลความรู้ ข่าวสาร และความบันเทิงผ่านระบบออนไลน์ รวมไปถึงการก่อให้เกิดนิติกรรมทางกฎหมายผ่านแอปพลิเคชัน โดยผู้ให้บริการจะมีการเก็บข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการเพื่อวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันไป ทั้งนี้ ในการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล จะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขในการขอความยินยอมตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 (Personal Data Protection Act BE 2019, 2019) เพื่อไม่ให้เกิดการนำข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าวไปใช้โดยมิชอบ ในมาตรา 20 ได้มีการบัญญัติถึงกรณีที่ผู้เยาว์สามารถให้ความยินยอมด้วยตนเองได้ นำมาสู่ประเด็นที่น่าพิจารณาว่า เป็นเรื่องที่เหมาะสมต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงหรือไม่ เนื่องจากเด็กและเยาวชนจำเป็นต้องใช้สื่อออนไลน์ในการเรียนรู้ รวมไปถึงการใช้สื่อเพื่อสนทนาการรูปแบบต่าง ๆ ทำให้มีโอกาสใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์โดยปราศจากการควบคุมอย่างใกล้ชิดจากผู้ปกครอง

ปัญหาในเรื่องการให้ความยินยอมของผู้เยาว์จึงอาจเกิดได้ทั้งกรณีที่ไม่นับเป็นไปตามเงื่อนไขของกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และกรณีที่เป็นไปตามเงื่อนไขทางกฎหมาย แต่การให้ความยินยอมนั้นทำไปโดยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เนื่องจากขาดความรู้ความเข้าใจในส่วนเนื้อหาและวัตถุประสงค์ อันอาจส่งผลให้เกิดผลกระทบต่อเด็กและเยาวชน เนื่องจากข้อมูลที่ถูกรวบรวมไว้โดยมิชอบอาจนำไปสู่การเกิดอาชญากรรมต่อเด็กโดยตรงหรือการนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ หรือเปิดเผยอันจะทำให้เกิดความเสียหาย

นอกเหนือไปจากปัญหาการให้ความยินยอมของผู้เยาว์ในทางกฎหมาย ยังรวมไปถึงปัญหาอันเกิดจากผู้ปกครองที่ขาดความรู้ความเข้าใจถึงความสำคัญของข้อมูลส่วนบุคคลของเด็ก โดยทำการเผยแพร่ข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กบนสื่อออนไลน์มากจนเกินจำเป็น บทความนี้จึงมุ่งชี้ให้เห็นถึงแนวทางในการแก้ปัญหา และรับมือต่อการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เยาว์

วรรณกรรม

ข้อมูลส่วนบุคคล จัดเป็นสิทธิมนุษยชนประเภทหนึ่ง ในเรื่องของความเป็นส่วนตัว (Privacy) อันเป็นสิทธิที่บุคคลพึงจะได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย โดยประเทศไทยได้มีการระบุถึงเรื่องนี้ไว้ ภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2560 ที่มาตรา 32 ว่า การนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ประโยชน์ไม่ว่าในทางใด ๆ จะกระทำมิได้ เว้นแต่ โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ได้ตราขึ้น เพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะ นอกเหนือไปจากนั้น ยังมีกำหนดเป็นกฎหมายเฉพาะ คือ พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 เพื่อคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชน โดยมีการกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องในข้อมูลที่ได้ไปนั้น ไม่ว่าจะเป็นการเก็บรวบรวมเพียงอย่างเดียว นำไปใช้ หรือนำข้อมูลส่วนบุคคลไปเปิดเผย

ทั้งนี้พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ได้ให้นิยามของ “ข้อมูลส่วนบุคคล” ว่าหมายถึง ข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลซึ่งทำให้สามารถระบุตัวบุคคลนั้นได้ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม แต่ไม่รวมถึงข้อมูลของผู้ถึงแก่กรรมโดยเฉพาะ ซึ่งตัวอย่างของข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ ชื่อ นามสกุล เลขบัตรประชาชน และข้อมูลทางชีวภาพ เป็นต้น โดยผู้ให้บริการบนสื่อออนไลน์ อันเป็นบุคคลหรือนิติบุคคลซึ่งมีอำนาจหน้าที่ตัดสินใจเกี่ยวกับการเก็บรวบรวม ใช้ หรือ

เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลจะอยู่ภายใต้นิยามคำว่า “ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล” ที่มีหน้าที่จะต้องขอความยินยอมของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลก่อนหรือขณะที่จะนำข้อมูลไปกระทำการดังกล่าว

การขอความยินยอมดังกล่าวจะต้องทำตามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนดไว้ คือ ต้องกระทำโดยชัดแจ้งเป็นหนังสือหรือผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ นอกจากกรณีที่โดยสภาพไม่สามารถกระทำได้นอกจากนั้นแล้วการเขียนหนังสือขอความยินยอมเรื่องข้อมูลส่วนบุคคลยังจะต้องมีการเขียนที่ชัดเจน แยกส่วนออกมาจากข้อความอย่างอื่นและจะต้องมีการแจ้งวัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยด้วย ซึ่งลักษณะในการเขียนเพื่อขอความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องเขียนให้เข้าใจง่าย เป็นภาษาที่อ่านง่าย ไม่ทำให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเข้าใจผิด อีกทั้งยังต้องให้อิสระแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลที่จะให้ความยินยอมด้วย

ปัจจุบันได้มีการให้ความยินยอมในการเก็บรวบรวมใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์เป็นจำนวนมากผ่านทางแอปพลิเคชันและแพลตฟอร์มต่าง ๆ โดยเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลที่ได้ให้ความยินยอมนั้นส่วนหนึ่งเป็นเด็กและเยาวชน กฎหมายจึงได้บัญญัติให้มีความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เยาว์เป็นกรณีเฉพาะที่มาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 และความคุ้มครองดังกล่าวถูกบัญญัติให้เชื่อมโยงกับความสามารถในการทำนิติกรรมของผู้เยาว์ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ผู้เยาว์ หมายถึง บุคคลที่อายุยังไม่ครบ 20 ปีบริบูรณ์ ทั้งนี้การให้ความยินยอมของผู้เยาว์แบ่งออกเป็นสามกรณีด้วยกัน คือ

กรณีแรก ผู้เยาว์ที่บรรลุนิติภาวะแล้วจากเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด คือ สมรสเมื่อมีอายุครบ 17 ปีบริบูรณ์ หรือกรณีที่ศาลอนุญาตเนื่องจากมีเหตุอัน

ควร หรือได้รับอนุญาตจากผู้แทนโดยชอบธรรมให้ประกอบธุรกิจการค้า หรือทำสัญญาเป็นลูกจ้างแรงงานได้ กรณีเช่นนี้ ผู้เยาว์สามารถให้ความยินยอมได้ด้วยตนเองเช่นเดียวกับผู้ที่มีอายุ 20 ปีบริบูรณ์

กรณีต่อมา การให้ความยินยอมของผู้เยาว์นั้นต้องเป็นเรื่องที่กฎหมายแพ่งและพาณิชย์กำหนดให้ผู้เยาว์สามารถทำเองได้โดยลำพัง ตามมาตรา 22 มาตรา 23 และมาตรา 24 โดยไม่ต้องได้รับอนุญาตจากผู้แทนโดยชอบธรรมได้แก่ เป็นการเข้าไปเพื่อจะได้สิทธิอันใดอันหนึ่ง หรือเป็นการเพื่อให้หลุดพ้นจากหน้าที่อันใดอันหนึ่ง เป็นการต้องทำเองเฉพาะตัว และเป็นการกระทำที่สมแก่ฐานะานุรูปแห่งตนและจำเป็นในการดำรงชีพตามสมควร นอกเหนือไปจากนั้น ผู้เยาว์จะต้องขอความยินยอมจากผู้ใช้อำนาจปกครองที่มีอำนาจประกอบด้วย

กรณีสุดท้าย ผู้เยาว์มีอายุไม่เกิน 10 ปี ต้องขอความยินยอมจากผู้ใช้อำนาจปกครองที่มีอำนาจกระทำแทนผู้เยาว์เท่านั้น

การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เยาว์ตามกฎหมายต่างประเทศนั้น ปัจจุบันยังมีมุมมองที่แตกต่างกัน ตัวอย่างเช่น สหภาพยุโรปซึ่งมีกฎหมายในเรื่องการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (Directive 95/46/EC General Data Protection Regulation หรือ GDPR) (EU, 2019) ได้มีการระบุถึงการคุ้มครองผู้เยาว์ในมาตรา 8 โดยมีหลักว่า ผู้เยาว์ที่จะสามารถให้ความยินยอมโดยชอบได้นั้น จะต้องมียายุอย่างน้อย 16 ปี หากอายุต่ำกว่า 16 ปี จะต้องมีผู้ใช้อำนาจปกครองเป็นผู้กระทำการให้ความยินยอมแทนผู้เยาว์ แต่อย่างไรก็ตาม ประเทศสมาชิกสามารถให้เงื่อนไขเรื่องอายุ ต่ำกว่า 16 ปีก็ได้ แต่จะต้องไม่ต่ำกว่า 13 ปี โดยผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องคำนึงถึงเทคโนโลยีที่จะสามารถใช้ในการตรวจสอบการให้ความยินยอมนั้นด้วย ในขณะที่สหรัฐอเมริกาได้ให้การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เยาว์กำหนดไว้ที่กฎหมายคุ้มครองเด็กออนไลน์ (Child

Online Protection Act) โดยผู้ที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายฉบับนี้คือ เด็กที่อายุต่ำกว่า 13 ปี (Thamangraksat, 2019) ในขณะที่ประเทศไทยมีกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (Act on the Protection of Personal Information หรือ APPI) แต่ไม่ได้มีการบัญญัติถึงการคุ้มครองข้อมูลของผู้เยาว์ไว้แต่อย่างใด

นอกเหนือไปจากกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ประเทศไทยยังมีพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 และฉบับแก้ไขปรับปรุง ที่ดูแลเรื่องข้อมูลของเด็กโดยภาพรวม ซึ่งไม่ได้มีการกำหนดว่าจะต้องเป็นข้อมูลส่วนบุคคลเท่านั้น มาตราที่เกี่ยวข้องได้แก่ มาตรา 27 และมาตรา 50 โดยมาตรา 27 เป็นเรื่องที่ห้ามผู้ใดโฆษณาหรือเผยแพร่ทางสื่อมวลชนหรือสื่อสารสนเทศประเภทใด ซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กหรือผู้ปกครอง โดยเจตนาที่จะทำให้เกิดความเสียหายแก่จิตใจ ชื่อเสียง เกียรติคุณ หรือสิทธิประโยชน์อื่นใดของเด็ก หรือเพื่อแสวงหาประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ

ส่วนมาตรา 50 เป็นการห้ามมิให้ผู้ปกครองสวัสดิภาพหรือผู้คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก เปิดเผยชื่อตัว ชื่อสกุล ภาพหรือข้อมูลใด ๆ เกี่ยวกับตัวเด็กผู้ปกครอง ในลักษณะที่จะเกิดความเสียหายแก่ชื่อเสียง เกียรติคุณ หรือสิทธิประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งของเด็กหรือผู้ปกครอง ทั้งยังให้บังคับใช้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา และผู้มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก ซึ่งได้ล่วงรู้ข้อมูลดังกล่าวเนื่องในการปฏิบัติหน้าที่ของตนด้วย รวมไปถึงห้ามมิให้ผู้ใดโฆษณาหรือเผยแพร่ทางสื่อมวลชน หรือสื่อสารสนเทศประเภทใด ซึ่งข้อมูลที่เปิดเผยโดยฝ่าฝืนบทบัญญัติที่ได้กล่าวมา

อย่างไรก็ตามความคุ้มครองทางกฎหมายไม่ได้เป็นสิ่งที่จะช่วยคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กได้ หากผู้ปกครองยังมีพฤติกรรมในการเปิดเผยข้อมูล

ส่วนบุคคลของเด็กลงบนสื่อสังคมออนไลน์ (Sharenting) (Adawiah & Rachmawati, 2021) อย่างไม่ระมัดระวัง รวมไปถึงครูที่ขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการกับข้อมูลส่วนบุคคลของนักเรียนด้วย (Putra, 2023) อันอาจเป็นสาเหตุในการเกิดอาชญากรรมต่อเด็ก หรือภัยคุกคามในรูปแบบต่าง ๆ เป็นสถานการณ์ที่เพิ่มมากขึ้นที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิในความเป็นส่วนตัวและคามยินยอมของเด็กที่ต้องคำนึงถึง (Iskul, 2021)

หากพิจารณาเรื่องความเป็นส่วนตัวออนไลน์ของเด็ก (Children's Online Privacy) แบ่งตามประเภทการเก็บข้อมูลดิจิทัลนั้นสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท (Livingstone, Stoiloca, & Nandagiri, 2019) ได้แก่

1. ความเป็นส่วนตัวระหว่างบุคคล (Interpersonal Privacy) เป็นข้อมูลที่แต่ละบุคคลได้ทำการเปิดเผยหรือครอบครองข้อมูลของผู้อื่นไว้ ซึ่งขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ เครือข่าย และการสื่อสาร ในสภาพแวดล้อมทางสังคม

2. ความเป็นส่วนตัวที่เกี่ยวกับสถาบัน (Institutional Privacy) เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสถาบันทั้งหลาย เช่น ข้อมูลตั้งแต่ตอนเกิดที่เก็บไว้กับหน่วยงานของรัฐ และข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนหรือการลงทะเบียนที่เก็บไว้ในสถาบันการศึกษา เป็นต้น

3. ความเป็นส่วนตัวที่เกี่ยวกับการค้า (Commercial Privacy) เป็นข้อมูลที่ถูกบันทึกจากพฤติกรรมการใช้งานออนไลน์ เพื่อนำมาวิเคราะห์ และใช้ประโยชน์ทางด้านการตลาดและการโฆษณาในกลุ่มเป้าหมายที่เจาะจง

ความเป็นส่วนตัวในยุคปัจจุบันได้ถูกขยายนิยามให้รวมถึง ความเป็นส่วนตัวในสภาพแวดล้อมดิจิทัล (E-Privacy) ซึ่งมีเรื่องของเทคโนโลยีร่วมสมัยหลายสิ่งอันจะนำไปสู่ประเด็นในการคุ้มครองความเป็นส่วนตัว เช่น เทคโนโลยีคลาวด์ (Cloud) อุปกรณ์ IoT (Internet of Things) และ Big Data เป็นต้น

ตัวอย่างของเทคโนโลยีที่ยังอาจมีประเด็นเรื่องการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลสารสนเทศ คือ คลาวด์ เพราะการที่อยู่ในสภาพแวดล้อมจำลองนั้นเป็นการจำลองเครื่องกลหลายเครื่องไว้ในคอมพิวเตอร์เครื่องเดียว ไม่สามารถติดตั้งอุปกรณ์ฮาร์ดแวร์ที่ทำหน้าที่ป้องกันระหว่างข้อมูลภายในด้วยตนเองได้

อีกทั้งการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลสามารถแบ่งตามรูปแบบของนโยบายได้เป็น 3 ประเภท (Romansky & Noninska, 2020) ได้แก่

1. นโยบายการรักษาความปลอดภัย (Security Policy) ได้แก่ นโยบายควบคุม นโยบายตอบโต้ นโยบายทางเครื่องมือ กระบวนการปฏิบัติ และมาตรการความปลอดภัย

2. นโยบายการรักษาความปลอดภัยสารสนเทศ (ICT Security Policy) ได้แก่ ระดับบริหารดูแลระบบ ระดับกายภาพ ระดับฮาร์ดแวร์ ระดับซอฟต์แวร์ และระดับเครือข่าย

3. นโยบายการคุ้มครองข้อมูล (Data Protection Policy) ได้แก่ ระดับคอมพิวเตอร์ ระดับเทคนิค ระดับผู้ดูแล และระดับกฎหมาย

วิธีการเรียบเรียง

ทำการศึกษากฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศไทย ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 เรื่องการให้ความยินยอมของผู้เยาว์ตามมาตรา 20 ที่ได้กำหนดเงื่อนไขในการที่ผู้เยาว์จะสามารถให้ความยินยอมได้เอง โดยไม่ต้องขอความยินยอมจากผู้ใช้อำนาจปกครอง ที่มีการนำไปผูกกับเงื่อนไขเรื่องความสามารถในการทำนิติกรรมของผู้เยาว์ที่สามารถจะทำได้เองโดยลำพังตามบทบัญญัติของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จึงต้องนำมาพิจารณาเปรียบเทียบกับพฤติกรรม และเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นจริงในเด็ก

และเยาวชนที่ได้รับอิทธิพลจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงเปรียบเทียบกับทำให้ความยินยอมของผู้เยาว์ตามกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสหภาพยุโรป และกฎหมายคุ้มครองเด็กออนไลน์ของสหรัฐอเมริกา เพื่อพิจารณาถึงช่วงเกณฑ์อายุตามกฎหมายต่างประเทศ ที่จะไม่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของเด็กจนเกินสมควร รวมถึงปัจจัยอื่นในสภาวะแวดล้อมดิจิทัลที่เด็กและผู้ปกครองมีแนวโน้มในการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างไม่เหมาะสม อันจะส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยในข้อมูลส่วนบุคคลของเด็ก

บทวิจารณ์

การเข้าถึงสื่ออิเล็กทรอนิกส์สำหรับผู้เยาว์ในประเทศไทยมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นตามเทคโนโลยีที่พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว การเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล รวมไปถึงการใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล ล้วนแต่เป็นส่วนหนึ่งของการเพิ่มประสิทธิภาพบนแพลตฟอร์มออนไลน์ ไม่ว่าจะเป็นการเก็บข้อมูลเพื่อการทำงานที่จำเป็นของระบบ ไปจนถึงการเก็บข้อมูลเพื่อนำไปวิเคราะห์ทางการตลาด (Birch, Cochrane & Ward, 2021) โดยการรวมเอาข้อมูลจากการใช้งานทั้งหลายมาสร้างเป็นข้อมูลจำลองของบุคคลผ่านการเรียนรู้ของเครื่องกลและอัลกอริทึม (Machine learning and algorithms) (Rodgers, 2020) การคำนึงถึงความสำคัญของข้อมูลส่วนบุคคลจึงเป็นเรื่องที่จำเป็นอย่างยิ่งในปัจจุบัน

เนื่องด้วยการขอความยินยอมในเรื่องข้อมูลส่วนบุคคลสามารถกระทำได้โดยผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ เพียงแค่การกดปุ่มยืนยัน หรือยอมรับก็สามารถเป็นการให้ความยินยอมที่ชอบด้วยกฎหมายได้แล้ว ซึ่งเป็นเรื่องที่สามารถทำได้

รวดเร็ว และเหตุที่หนังสือขอความยินยอมส่วนมากมีเนื้อหาจำนวนมาก รวมถึงเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลจำต้องยอมรับเงื่อนไขเพื่อจะสามารถเข้าใช้บริการนั้นได้ จึงไม่ได้ทำให้เกิดการอ่านหรือทำความเข้าใจในเงื่อนไขและวัตถุประสงค์ของหนังสือขอความยินยอมอย่างแท้จริง

ดังนั้นแล้ว การให้ความยินยอมในข้อมูลส่วนบุคคลส่วนมากจึงเกิดขึ้นจากข้อบังคับของกฎหมายเท่านั้น ที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องทำเป็นหนังสือขอความยินยอม อีกทั้งผู้เป็นเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลที่ไม่ได้มีความตระหนักรู้ถึงความสำคัญที่จะต้องระวังภัยในการให้ข้อมูลส่วนบุคคลไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เยาว์ที่ต้องให้ความสำคัญเป็นพิเศษ เนื่องจากมีวุฒิภาวะในการตัดสินใจต่ำกว่าผู้ที่บรรลุนิติภาวะแล้ว

การขอความยินยอมสำหรับผู้เยาว์ ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 เป็นการวางเงื่อนไขในการให้ความยินยอมของเด็กและเยาวชนที่ยังอายุไม่ถึง 20 ปีบริบูรณ์ ว่าจะสามารถยินยอมด้วยตนเองในกรณีใดบ้าง และต้องให้ผู้มีอำนาจปกครองให้ความยินยอมแทนในกรณีใดบ้าง โดยกำหนดให้เงื่อนไขดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับเรื่องความสามารถของผู้เยาว์ในการทำนิติกรรมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่ทั้งนี้การนำความสามารถในเรื่องการทำนิติกรรมในทางแพ่งและพาณิชย์มาประยุกต์ใช้กับการยินยอมเรื่องข้อมูลส่วนบุคคล อาจมีทั้งที่เหมาะสมและไม่เหมาะสม ซึ่งจะทำให้การคุ้มครองตามกฎหมายไม่ครอบคลุมในทางปฏิบัติ โดยมีประเด็นดังต่อไปนี้

ประเด็นแรก เรื่องเกณฑ์การบรรลุนิติภาวะจากเงื่อนไขของกฎหมาย ซึ่งได้แก่การสมรสที่กฎหมายกำหนดให้ผู้เยาว์แต่งงานได้เมื่ออายุครบ 17 ปี หรือเมื่อศาลอนุญาตในกรณีที่อายุน้อยกว่า 17 ปี ทำให้ผู้เยาว์ที่ได้สมรสแล้วนั้นมี

หน้าที่และความรับผิดชอบต่อครอบครัวซึ่งเป็นเรื่องที่สอดคล้องกับการที่ผู้เยาว์สามารถให้ความยินยอมในเรื่องข้อมูลส่วนบุคคลของตนเองได้

ประเด็นที่ 2 ผู้เยาว์บรรลุนิติภาวะจากเงื่อนไขของกฎหมายที่ผู้แทนโดยชอบธรรมอนุญาตให้ผู้เยาว์ประกอบธุรกิจการค้า หรือทำสัญญาเป็นลูกจ้างแรงงานได้ และผู้เยาว์สามารถให้ความยินยอมด้วยตนเองได้ จนกว่าฐานะดังกล่าวจะสิ้นสุดลงด้วยการบอกเลิกของผู้แทนโดยชอบธรรม หรือการเพิกถอนอนุญาตโดยศาล ทำให้ผู้แทนโดยชอบธรรมกลับมามีอำนาจในการปกครองดูแลผู้เยาว์ดังเดิม ดังนั้นแล้วความสามารถในการให้ความยินยอมเรื่องข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เยาว์จะต้องกลับคืนสู่สถานะเดิมด้วยหรือไม่ และข้อมูลส่วนบุคคลที่ได้ถูกเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยนั้นก็ยังคงอยู่กับผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลตราบเท่าที่จะมีการขอให้ลบ หรือทำลายข้อมูลดังกล่าว ซึ่งไม่ได้เป็นการสิ้นสุดการใช้ข้อมูลส่วนบุคคลเหมือนดังการสิ้นสุดสัญญาจ้างแรงงาน หรือการเลิกประกอบธุรกิจการค้า

ประเด็นที่ 3 ผู้เยาว์อายุ 10 ปีขึ้นไป ผู้เยาว์จะสามารถให้ความยินยอมโดยลำพังได้หากการกระทำนั้น 1) เป็นการจะได้สิทธิใดสิทธิหนึ่งมาหรือเพื่อหลุดพ้นจากหน้าที่อันใดอันหนึ่ง 2) เป็นการต้องทำเองเฉพาะตัว หรือ 3) เป็นกระทำการที่เหมาะสมแก่ฐานะและจำเป็นต่อการดำรงชีวิต ทั้งสามกรณีดังกล่าวสามารถนำไปสู่สถานการณ์ที่ไม่สามารถคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กได้ ตัวอย่างเช่น

กรณีมีบุคคลถ่ายทอดสด (Live) ในสื่อออนไลน์โดยประกาศว่าจะแจกของเล่นให้แก่เด็ก โดยมีข้อแลกเปลี่ยนว่าเด็กจะต้องให้ ชื่อ นามสกุล ที่อยู่ โรงเรียน ชั้นเรียน จึงจะส่งของเล่นนั้นให้ที่บ้าน เด็กที่อายุ 10 ปีขึ้นไป สามารถ

ให้ข้อมูลดังกล่าวได้ด้วยตนเอง และถือว่าผู้ที่นำข้อมูลนั้นไปได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยถูกต้องตามกฎหมาย เนื่องจากการทำให้ได้สิทธิใดสิทธิหนึ่งมา

กรณีมีบุคคลที่มีชื่อเสียงจากแอปพลิเคชัน TikTok เสนอจะให้เด็กดั้นลงในช่องของตนที่มีผู้ติดตามจำนวนมาก แต่เด็กต้องยินยอมให้ข้อมูลลายนิ้วมือเป็นการแลกเปลี่ยน เช่นนี้แล้วก็สามารถกระทำได้เนื่องจากการเห็นเป็นการกระทำเฉพาะตัวของเด็กที่ต้องทำเอง ทั้งที่ข้อมูลลายนิ้วมือเป็นข้อมูลชีวภาพซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่ง ที่นิยมใช้เป็นรหัสเพื่อเข้าสู่บัญชีธนาคาร และทำธุรกรรมต่าง ๆ รวมไปถึงการยืนยันตัวตนในเรื่องอื่นด้วย

กรณีผู้ใช้บัญชี Facebook รายหนึ่งเสนอจะจัดส่งชุดอาหารกล่องให้ฟรีถึงบ้าน โดยมีเงื่อนไขว่า ให้เด็กถ่ายภาพบัตรประชาชนของตนส่งมาพร้อมเบอร์โทรศัพท์ ดังนั้นแล้วเด็กสามารถกระทำได้นอกจากอาจมองได้ว่าเป็นการกระทำที่เหมาะสมแก่ฐานะและจำเป็นต่อการดำรงชีวิต

จากกรณีตัวอย่างปัญหาที่ได้กล่าวมา จะเห็นว่า การเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เยาว์ที่แม้ว่าจะถูกต้องตามเงื่อนไขของกฎหมาย แต่การให้ความยินยอมนั้นเกิดจากการรู้เท่าไม่ถึงการณ์ อันอาจก่อให้เกิดความเสียหายในภายหลัง เพราะฉะนั้น การที่จะให้ความยินยอมในเรื่องข้อมูลส่วนบุคคล จึงไม่ได้เป็นเรื่องที่จะเทียบได้กับเรื่องความสามารถในการทำนิติกรรมของผู้เยาว์ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่ผู้เยาว์จะมีสิทธิกระทำได้โดยไม่มี ความเสียหายหรือเสียเปรียบเกิดขึ้น

ประเด็นที่ 3 เรื่องเกณฑ์อายุที่เป็นตัวกำหนดว่าหากอายุไม่เกิน 10 ปี การขอความยินยอมจะต้องกระทำโดยผู้ใช้อำนาจปกครองที่มีอำนาจกระทำแทนผู้เยาว์เท่านั้น หมายความว่า หากอายุเกิน 10 ปีแล้ว ผู้เยาว์สามารถให้ความยินยอมบางประการได้เองโดยลำพัง ตามเกณฑ์ความสามารถในการทำนิติ

กรรมตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้กล่าวมาในประเด็นก่อน ไม่ได้มีหลักการใดที่สนับสนุนเกณฑ์อายุดังกล่าวว่า ทั้งที่เด็กอายุ 10 ปี นั้นอยู่ในช่วงการระดับการเรียนรู้ขั้นประถมศึกษาเท่านั้น เมื่อเทียบกับกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสหภาพยุโรปที่กำหนดเกณฑ์อายุไว้ที่ 16 ปี โดยเปิดกว้างให้ประเทศสมาชิกอาจกำหนดอายุต่ำกว่า 16 ปีได้ แต่ต้องไม่ต่ำกว่า 13 ปี และกฎหมายคุ้มครองเด็กออนไลน์ของสหรัฐอเมริกาที่กำหนดเกณฑ์อายุของเด็กที่ 13 ปี โดยช่วงอายุ 13 ปี ถือเป็นช่วงวัยรุ่นตอนต้นที่เด็กมีพัฒนาการในการเปลี่ยนแปลงเพื่อปรับตัวเข้าสู่ช่วงผู้ใหญ่ที่ และเริ่มที่จะมีศักยภาพพอในการเรียนรู้ที่จะตัดสินใจด้วยตนเองได้ โดยไม่ได้มีเงื่อนไขการยกเว้นว่าเด็กสามารถให้ความยินยอมในเรื่องข้อมูลส่วนบุคคลด้วยตนเองได้หากปฏิบัติตามกฎหมายฉบับอื่น หรือนำเงื่อนไขไปผูกกับหลักการทำนิติกรรมในเรื่องความสามารถทางแพ่งของผู้เยาว์

ถึงกระนั้นการใช้เกณฑ์อายุยังไม่ได้มีงานวิจัยของประเทศใดที่รองรับว่าเด็กและเยาวชนที่สมควรจะมีสิทธิที่จะให้ความยินยอมในข้อมูลส่วนบุคคลด้วยตนเองในแต่ละประเทศ ควรจะต้องมีอายุเท่าใด เพื่อที่จะไม่เป็นการกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของเด็ก เนื่องจากการแสดงออกบนสื่อออนไลน์และการใช้สื่อออนไลน์ด้วยตนเองถือเป็นสิทธิของเด็กที่ไม่ควรถูกจำกัดมากเกินไป (Lievens, Livingstone, McLaughlin, O'Neill & Verdoodt, 2018) หากพิจารณาจากกฎหมายไทยแล้ว กว่าที่ผู้เยาว์จะพ้นจากการให้ความยินยอมของผู้ใช้อำนาจปกครองประกอบด้วย โดยไม่เข้าเงื่อนไขข้อยกเว้นตามประมวลแพ่งที่จะสามารถทำได้โดยลำพังนั้น ก็ต้องมีอายุ 20 ปีบริบูรณ์ ซึ่งอาจเป็นอายุที่ถูกจำกัดอยู่ในกรอบมากเกินไป และอาจเป็นการกระทบต่อสิทธิของเด็กจนเกินสมควรในการใช้สื่อออนไลน์ได้อย่างเสรี

ประเด็นที่ 4 กรณีเด็กไม่ได้ใช้อยู่ที่แท้จริงในการให้ความยินยอมในเรื่องข้อมูลส่วนบุคคล เช่น การสมัครเข้าใช้งานแอปพลิเคชันและแพลตฟอร์ม Social Media ในกลุ่มเด็กที่อายุต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดของแพลตฟอร์มดังกล่าว ยังคงเป็นประเด็นที่ยังคงต้องศึกษาต่อไป เพื่อหาทางป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นได้กับตัวเด็กที่อาจถูกหลอกลวงผ่านสื่อออนไลน์ได้ เนื่องจากยังไม่ได้มีวิธีการตรวจสอบหรือมาตรการที่เคร่งครัดตามกฎหมาย

การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กที่กฎหมายได้บัญญัติไว้ สามารถนำมาใช้ประกอบกับพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 และฉบับแก้ไขปรับปรุง ที่มีการห้ามมิให้โฆษณาหรือเผยแพร่ทางสื่อมวลชนหรือสื่อสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลของเด็ก โดยเจตนาที่จะก่อให้เกิดความเสียหาย หรือเพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ และห้ามคนใกล้ชิดของเด็กที่จะเอาข้อมูลของเด็กไปเปิดเผย ในลักษณะที่จะทำให้เกิดความเสียหายเช่นกัน

อย่างไรก็ตามมาตรการทางกฎหมายเพียงอย่างเดียว อาจไม่เพียงพอที่จะป้องกันภัยที่จะเกิดขึ้นต่อเด็กได้อย่างครอบคลุม จึงต้องสร้างความตระหนักรู้เรื่องความสำคัญของข้อมูลส่วนบุคคลของเด็ก ทั้งในตัวเอง รวมถึงผู้ปกครองและครู เนื่องจากปัจจัยที่ส่งผลในการตัดสินใจของเด็กนั้นมีตัวแปรจำนวนมากที่เปลี่ยนไปตามสภาวะแวดล้อม ตั้งแต่สังคมที่อยู่อาศัย ไปจนถึงการปลูกฝังเลี้ยงดูของผู้ปกครองและครู ทำให้ประสบการณ์ที่เด็กได้รับมานั้นหลากหลายจึงส่งผลให้เด็กแต่ละคนมีภาวะในการตัดสินใจแตกต่างกัน (Smith & Pollak, 2022) ดังนั้นการสร้างความรู้ถึงความสำคัญของข้อมูลส่วนบุคคลจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง (Michail, Grace, Ng & Shier, 2023) ที่จะเป็นพื้นฐานในการป้องกันอาชญากรรมจากการนำข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กไปหาประโยชน์โดยมิชอบ

ประเด็นที่น่าสนใจประการสุดท้าย คือ เรื่องข้อมูลของผู้เยาว์ที่ได้ถูกเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผย กับผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ต่อมาเมื่อเด็กพ้นจากการเป็นผู้เยาว์แล้ว ความยินยอมเดิมที่ให้ไปเมื่อเป็นผู้เยาว์นั้นจะยังคงมีผลต่อไป หรือจะต้องได้รับการยินยอมใหม่ (Hof, & Lievens, 2018) ซึ่งในเรื่องนี้มีผู้เคยเสนอเรื่องเข้าสู่การประชุมหารือแนวทางด้านกลยุทธ์ทางเศรษฐกิจดิจิทัลของแคนาดาโดย Public Interest Advocacy Center (PIAC) ว่าสมควรให้ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เยาว์เดิมนั้นถูกลบออกจากระบบโดยอัตโนมัติเมื่อเจ้าของข้อมูลได้พ้นจากการเป็นผู้เยาว์ และให้มีการขอความยินยอมใหม่ ซึ่งเป็นประเด็นที่น่าพิจารณาในอนาคต

สรุป

การให้ความยินยอมในเรื่องการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เยาว์ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 มีประเด็นเรื่องการนำเอาความสามารถของผู้เยาว์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่สามารถกระทำได้โดยลำพัง มาใช้เป็นเงื่อนไขการให้ความยินยอมของผู้เยาว์ซึ่งไม่เหมาะสม เนื่องจากข้อมูลส่วนบุคคลเมื่อได้ถูกเก็บรวบรวมไว้แล้ว จะคงอยู่ต่อไปไม่ได้จบลงเช่นเดียวกับการกระทำในทางแพ่งและพาณิชย์เมื่อกระทำการนั้นเสร็จ ทั้งด้านของเกณฑ์การกำหนดอายุที่ 10 ปี ให้สามารถยินยอมได้ด้วยตัวเองตามเกณฑ์ดังกล่าว ยังส่งผลให้เกิดผลเสียต่อตัวผู้เยาว์ได้เนื่องจากผู้เยาว์อาจยังไม่มีวุฒิภาวะเพียงพอในการที่จะเข้าใจเงื่อนไขในหนังสือขอความยินยอม

รวมทั้งการที่ผู้เยาว์จะสามารถให้ความยินยอมได้ด้วยตนเองนั้นจะต้องเป็นผู้บรรลุนิติภาวะตามกฎหมายที่อายุ 20 ปีบริบูรณ์ ซึ่งอาจเป็นการจำกัดสิทธิ

และเสรีภาพของผู้เยาว์จนเกินสมควรในการใช้สื่อออนไลน์ และไม่สอดคล้องต่อสภาพสังคมในปัจจุบันที่ผู้เยาว์สามารถเข้าถึงสื่อและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ด้วยตนเอง

นอกเหนือจากการแก้ไขกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในส่วนของผู้เยาว์ เพื่อให้มีมาตรการที่เหมาะสมเพื่อให้เกิดความคุ้มครองที่ครอบคลุมยิ่งขึ้นในการป้องกันความเสียหายจากอาชญากรรม ซึ่งอาจเกิดได้ทั้งอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ในโลกออนไลน์ หรืออาชญากรรมในโลกแห่งความเป็นจริง เช่น การลักพาตัว หรือการลักทรัพย์ เป็นต้น รวมถึงการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบในรูปแบบอื่น จึงต้องมีการสร้างความตระหนักรู้เรื่องความสำคัญของสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคลของเด็ก เพื่อให้เป็นภูมิคุ้มกันในการระวังภัยแก่ตัวเด็กเอง รวมไปถึงการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องให้แก่ครูและผู้ปกครองในเรื่องดังกล่าวด้วย

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สนับสนุนเรื่องการสร้างความตระหนักรู้ในความสำคัญของข้อมูลส่วนบุคคลในบุคคลทั่วไป เพื่อป้องกันการโดนนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้โดยมิชอบ โดยเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลของเด็กและเยาวชน
2. สนับสนุนการศึกษาและวิจัยที่เกี่ยวกับพฤติกรรมในการใช้ข้อมูลส่วนบุคคลของเด็กในบริบทของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงผลกระทบจากกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลทั้งผลดีและผลเสียในผู้เยาว์ เพื่อหาเกณฑ์อายุที่เหมาะสมในการแก้ไขกฎหมายเรื่องการขอความยินยอมของผู้เยาว์

ข้อเสนอแนะการนำไปใช้

จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในเรื่องความสำคัญของข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อเป็นการสร้างความตระหนักรู้เรื่องการใช้ข้อมูลส่วนบุคคลอย่างเหมาะสม โดยแบ่งกลุ่มเป้าหมายของผู้ชมออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

1. เด็ก ทำคลิปสั้น ๆ ให้เข้าใจง่ายเหมาะกับเด็ก โดยมุ่งเน้นไปที่การสอนเรื่องความหมายของข้อมูลส่วนบุคคล ข้อมูลไหน เป็นข้อมูลที่ไม่ควรนำไปบอกผู้อื่นที่เป็นคนแปลกหน้า หรือควรจะต้องแจ้งผู้ปกครองอย่างไร

2. ผู้ปกครอง ทำวิดีโอให้ความรู้สำหรับการให้ความยินยอมตามกฎหมายแทนผู้เยาว์ และการระมัดระวังการเผยแพร่ข้อมูลส่วนบุคคลของเด็ก โดยไม่ตั้งใจอันจะทำให้เกิดความเสียหายได้ในภายหลัง

3. ครู ทำวิดีโอเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจในฐานะผู้สอน และเพื่อให้ครูสามารถไปเตรียมสื่อการสอนให้แก่เด็กในชั้นเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

Adawiah, L. R., & Rachmawati, Y. (2021). Parenting program to protect children's privacy: The phenomenon of sharenting children on social media. *Jurnal Prmdidika Usia Dini*, 15(1), 162-180.

Birch, K., Cochrane, DT., & Ward, C. (2021). Data as asset? The measurement, governance and valuation of digital personal data by Big Tech. *Big Data & Society*, January-June, 1-15.

- EU. (2019). *Regulation (EU) 2016/679 of the European parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, and repealing directive 95/46/EC (General Data Protection Regulation)*. EU.
- Hof, S. V. D., & Lievens, E. (2018). The importance of privacy by design and data protection impact assessments in strengthening protection of children's personal data under the GDPR. *Communications Law*, 23(1).
- Iskul, A. M. (2021). Child right to privacy and social media – personal information oversharing parents. *Baltic Journal of Law & Politics*, 14(2), 101-122.
- Lievens, E., Livingstone, S., McLaughlin, S., O'Neill, B., & Verdoodt, V. (2018). Children's rights and digital technologies. In *International Human Rights of Children, International Human Rights* (pp. 487-513). Singapore: Springer.
- Livingstone, S., Stoilova, M., & Nandagiri, R. (2019). *Children's data and privacy online: Growing up in a digital age, An evidence review*. London: London School of Economics and Political Science.
- Michail, S., Grace, R., Ng, J., & Shier, H. (2023). Cultivating child and youth decision-making: The principles and practices of the

respect approach to professional development. *Children & Society*, 1-20.

Personal Data Protection Act BE 2019. (2019). *Royal Gazette*.

Volume 136, Section 69. Pages 52-95.

Putra, W. H. A. (2023). *Negotiating students' social media and personal data practices in school: From problematization to mobilization*. Sweden: University of Gothenburg.

Rodgers, N. S. (2020). *Understanding personal data in the world of social media*. Utah: Utah State University.

Romansky, R. P., & Noninska, I. S. (2020). Challenges of the digital age for privacy and personal data protection. *Mathematical Biosciences and Engineering*, 17(5), 5288-5303.

Smith, K. E., & Pollak, S. D. (2022). Children's Value-based Decision Making. *Scientific Reports*, 12(5993), 1-8.

Thamangraksat, S. (2019). Protection of children's privacy on electronic media. *Kasem Bundit Journal*, 20(1), 131-145.